

กัตตุวาจก และกัมมวาจก

ประโยคกัตตุวาจก

๑. ประธาน เป็นผู้ทำกริยาเอง
๒. ประธานจะต้องประกอบด้วยปฐมวาทิตติ
๓. ประกอบปัจจัยประจําหมวดธาตุ อ, เอ, ย, ณุ, ณา, นา, ณา, โอ, เณ, ฌย
๔. ประกอบวิภัตติฝ่ายปรสสบทกัได้อัตตโนบทกัได้อ
๕. ธาตุจะเป็นสกัมมธาตุกัได้อกัมมธาตุกัได้อ

๑.กัตตุวาจก- อ.ข้าพระองค์ ท. จะรักษา ซึ่งจิต ฯ

มยํ จิตตํ รุกขาม ฯ

๒.กัตตุวาจก - อ.หม่อมฉัน แสงหาอยู่ ซึ่งโทษ ฯ

อหํ โทสํ ปริเยสามิ ฯ

๓.กัตตุวาจก- อ.เรา ท. จะตามประกอบ ซึ่งกรรมฐาน ฯ

มยํ กมฺมฐานํ อนฺุญฺชาม ฯ

ประโยคกัมมวาจก

๑. ประธานเป็นสิ่งถูกทำ
๒. ประธานประกอบด้วยปฐมวาทิตติ
๓. ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อี อาคม หน้า ย
เช่น ปจียเต สิวียเต ภูณฺชียเต พุชฺฌมียเต กรียเต โจรียเต,
๔. ในธาตุตัวเดียว ไม่ลง อี อาคม เช่น นียเต สุยเต กียเต ญายเต
๕. ไม่ใช่อกัมมธาตุ (ภู หุ-มีเป็น, สี่-นอน, มรฺ-ตาย คม-ไป, ทิว-เล่น,
ชี-สิ้น, มุหฺ-หลง, มุจฺ-หลุด, ภิทฺ-แตก, สกุก-อาจ, ชาคร-ตื่น)
๖. ธาตุ มี อา เป็นที่สุด แปลง อา เป็น อี ในเพราะะ ย ปัจจัย
เช่น ทา เป็น ที, ธา เป็น ธี ฐา เป็น ฐี
ทา+ย+ติ ทียติ ฐา ฐียติ

๑. กัมมวจาก- อ.จีวร ของพระศาสดา อันเรา นำไปอยู่ ฯ
มยา สตุถุ จีวรฺ หริยเต ฯ
๒. กัมมวจาก อ.ทาน อันเศรษฐี ให้อยู่ ฯ
เสฏฐินา ทานํ ทียเต ฯ
๓. กัมมวจาก อ.ภิกษุ ท. อันพระเทวทัต นำไปอยู่ ฯ
เทวตฺเตน ภิกฺขุ นียนฺเต ฯ

แบบฝึกหัด

แต่งเป็นภาษามคธ

๑. กัตตุวจาก. อ.เรา ท. ปล่อยอยู่ ซึ่งเนื้อ ท. จากบ่วง ฯ
๒. กัมมวจาก. อ.ทาน อันเศรษฐี ให้อยู่ ฯ
๓. กัมมวจาก. อ.กิเลส ท. อันพระอรหันต์ ท. ทำลายอยู่ ฯ

แปลเป็นภาษาไทย

๑. สุนโข วิถียํ มรติ ฯ
๒. สุนขา วิถียํ มรฺนฺติ ฯ
๓. ทารเกหิ สุนขา ปฺหริยนฺเต ฯ